

Az ASD felismerésének finomhangolása a diagnosztizálási folyamatban

2026. április 20.

Az RRF 1.2.4 pályázat Pedagógiai Szakszolgálatok Hete programsorozat keretében az FMPSZ Székhelyintézménye a székesfehérvári Nemes-Nagy Ágnes Kollégiumban 2026. április 20-án 13 órától szakmai workshopot szervezett. Ekkor került megrendezésre Csepregi András gyógypedagógus, pedagógiai szakpszichológus 90 perces workshopja „Az ASD felismerésének finomhangolása (szűrési és felismerési támpontok) a diagnosztizálási folyamatban” címmel.

A programot Bajnok Ildikó főigazgató-helyettes nyitotta meg. A jelenléti ív alapján összesen 13 pedagógus vett részt az eseményen, a Vármegyei Szakértői Bizottság munkatársai mellett többségi intézményekből érkező szakemberek is képviseltették magukat.

Az előadás középpontjában az autizmus spektrum zavar (ASD) felismerésének korszerű szemlélete és gyakorlati megközelítése állt. Csepregi András közel négy évtizedes szakmai tapasztalatára támaszkodva hangsúlyozta, hogy az autizmus diagnosztikájában számos eltérő szemlélet létezik, ugyanakkor a leghatékonyabb megközelítés a jól működő nemzetközi modellek adaptálása és hazai környezetben történő kipróbálása.

Az autizmusról való gondolkodás jelentős változásokon ment keresztül az elmúlt évtizedekben: a szűk definícióktól a tágabb diagnosztikai kritériumok felé, a ritkának vélt állapottól a gyakoribb előfordulás felismeréséig, valamint a gyermekkori fókuszról az egész életen átívelő támogatási szemlélet irányába. Kiemelte továbbá a neurodiverzitás perspektíva térnyerését, valamint a dimenzionális megközelítés fontosságát a kategorizáló szemlélettel szemben.

A diagnosztikai folyamat alapját két fő terület képezi: a szociális affektus és a rugalmatlan viselkedés vizsgálata. A szociális affektus terén megjelenő nehézségek közé tartoznak a társas-érzelmi kölcsönösség hiányosságai, a nonverbális kommunikáció zavara (például gesztusok, arckifejezés, szemkontaktus), valamint a kapcsolatok kialakításának és fenntartásának nehézségei. A rugalmatlan viselkedés körében az ismétlődő mozgások és beszéd, a rutinokhoz való ragaszkodás, a beszűkült érdeklődési körök, valamint az atipikus szenzoros reakciók jelennek meg.

Az előadó külön hangsúlyt fektetett a differenciáldiagnosztika jelentőségére. Az ASD elkülönítése különösen fontos az ADHD-től, mivel a két állapot között jelentős átfedés mutatkozik a végrehajtó funkciók működésében, és becslések szerint az autizmussal élők mintegy fele ADHD-ban is érintett. Emellett kiemelte az elkülönítés szükségességét többek között az intellektuális képességzavaroktól, szorongásos zavaroktól, személyiségzavaroktól, kényszerbetegségtől, valamint hangulati és alvászavaroktól is.

Külön témaként jelent meg a lányok és nők esetében tapasztalható aluldiagnosztizáltság kérdése. Az előadó hangsúlyozta, hogy a diagnosztikai kritériumok történetileg inkább a fiúkra jellemző tünetekre épülnek, miközben a lányok gyakran hatékonyabban kompenzálják nehézségeiket, ami megnehezíti az azonosítást.

A korai felismerés kapcsán elhangzott, hogy a 12 hónapos kor alatti viselkedéses markerek még nem tekinthetők megbízhatónak, míg a 2 éves kor feletti megfigyelések már nagyobb diagnosztikai értékkel bírnak. Az autisztikus regresszió jelensége is bemutatásra került, amely során a gyermek korábban megszerzett kommunikációs és szociális készségei részben vagy teljesen elvesznek, jellemzően 15–30 hónapos kor között.

A workshop részletesen ismertette az ASD szűrésének és állapotmegismerésének lehetséges modelljét, amely a közösségi tájékoztatástól és az első szintű szűréstől a második szintű szűrésen át a komplex diagnosztikus vizsgálatokig terjed. Bemutatásra kerültek a leggyakrabban alkalmazott szűrőeszközök, többek között a Q-Chat, az M-Chat és az SCQ, valamint a strukturált diagnosztikus interjúk, például az ADI-R. Az előadó hangsúlyozta a közvetlen megfigyelések és a több forrásból származó információk integrálásának fontosságát.

Zárásként Csepregi András a gyermekkori autizmus optimális kliensútjáról beszélt, kiemelve a komplex, interdiszciplináris megközelítés szükségességét. Jó gyakorlatként említette az angliai EHC Plan rendszerét, amely az oktatási és egészségügyi szektor együttműködésére épül. Hangsúlyozta, hogy a diagnózis önmagában nem elegendő a megfelelő támogatás meghatározásához; a beavatkozásoknak minden esetben a gyermek aktuális működéséhez kell igazodniuk. A befogadás többféle formában valósulhat meg, az inkluzív oktatástól az egyéni fejlesztési utakig.

A workshop interaktív jellegét erősítette, hogy az előadó a résztvevők által felvetett, gyakorlati kérdésekre is részletes válaszokat adott, ezzel támogatva a mindennapi pedagógiai és diagnosztikai gyakorlat fejlesztését.

